Grigore Constantinescu

Comuna

AREFU

PITEŞTI MMXV

AREFU

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 3 sate: **Căpăţâneni Pământeni**; Arefu Căpăţâneni Ungureni.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 67 km.
SUPRAFAŢĂ: 420,2 km^2.
POPULAŢIE: 2.405 locuitori [1.197 M + 1.208 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Căpăţâneni – <1542-1543> octombrie 23 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 299)• **Cheiani** (lângă Căpăţâneni) – <1542-1543> (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 299)• **Haref** (Areşani, Harişani, Hăreşani, Hereşani) Aref –<1570> ianuarie 19 (DRH, B, ŢR, vol. VI, doc. 182)• ***Mistreu** (lângă Aref) – 1563 [7072] septembrie 24 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. III, doc. 217)• **Ţăţârligi**, sat <lângă Aref> – <1571-1574> mai 8 (DRH, B, ŢR, vol. VII, doc. 24).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Căpăţâneni-Pământeni. Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Radu Paisie (Radu de la Argeş) la 23 octombrie 1542/1543, prin care se confirmă vistiernicului Radu mai multe proprietăţi în aria satului.

Satul Aref este atestat documentar în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Mircea Ciobanul la 11 februarie 1558, prin care se confirmă localnicilor stăpânirea satului Hareșul, precizându-se hotarele acestuia, „pentru că le este veche și dreaptă ocină și dedină, din zilele răposatului Dan voievod [1420-1427] și Vlad voievod Țepeș, dar le-au cotropit satele Chelanii și Căpățânenii, cu sila lui Radu din Golești".

Sit arheologic: Cetatea Poenari –[▲]– constituie un remarcabil obiectiv turistic evocator de istorie naţională. Bastion important în lupta pentru apărarea independenţei, în contextul unui permanent pericol extern, cetatea a fost folosită ca loc de refugiu pentru domnitori, de întemniţare a duşmanilor sau de adăpostire a vistieriei ţării. Edificată în două etape: donjonul − în prima jumătate a secolului al XIV-lea, iar restul construcţiei − la mijlocul secolului al XV-lea, cetatea are un plan triunghiular adaptat terenului şi un turn pătrat. Cisterna din partea de nord, care servea ca rezervor de apă, prezintă un interes deosebit din punct de vedere arhitectural. Abandonată în secolul al XVI-lea, cetatea s-a ruinat; restaurarea obiectivului a fost efectuată de către Trustul de construcţii Argeş, conform proiectului arh. F. Bilciurescu, în anul 1972. O scară din beton formată din 1480 de trepte asigură accesul spre cetate. Obiectele depistate în cursul cercetărilor arheologice (ghiulele de piatră, vârfuri de săgeţi, cuţite ş. a.), expuse la Muzeul judeţean Argeş şi la Muzeul municipal Curtea de Argeş, reprezintă mărturii elocvente ale unor lupte desfăşurate în zona legendarei cetăţi de la Poenari. Tradiţia istorică şi orală atribuie zidirea cetăţii lui Vlad Ţepeş [1448, 1456-1462, 1476], temutul voievod fiind, de fapt, ctitorul restaurării și extinderii acesteia.

TOPONIMIE:

• Aref − toponimul, înregistrând formele anterioare atestate în documente: Hareş şi Haref, provine, probabil, din limba armeană, Hareş având semnificaţia de „luminiş" (luminiş de soare). De remarcat că instituţia de cultură locală s-a numit iniţial Căminul cultural Hareş – sursă generatoare, evident, de „lumină spirituală". Prezenţa armenilor în calitate de

comercianţi în zonă se confirmă documentar. Originea toponimului este explicată, de asemenea, prin cuvântul turc araf cu sens de „purgatoriu".
În documentele medievale, satul este menţionat sub formele: Hareş [1546], Hăreşani [1556], Hareşu şi Hareşani [1558], Hareş [1563], Haref [1567], Harefu [1587], Hareş [1607, 1610, 1622, 1654]. Ulterior, apar frecvent formele toponimice: Aref şi Arif.
Arefu reprezintă forma „oficializată" de către „nomenclaturiştii" din comisia de „specialişti" în perioada comunistă. Volumul «Aref. Monografia satului» de Stancu St. Stănciulescu şi Ion St. Stănciulescu oferă argumente documentare consistente pentru revenirea la forma grafică „Aref".

- Căpăţâneni – numele topic este, la origine, un antroponimic: Căpăţână sau un apelativ: căpăţână atribuit unei forme de relief locale asemănătoare unui cap de om sau de animal. Tradiţia orală asociază numele aşezării cu numele unui căpitan al voievodului Vlad Ţepeş, Radu Căpăţână. Provenienţa locuitorilor este atestată prin toponimicele: Pământeni şi Ungureni, delimitând pe băştinaşi de cei veniţi din Transilvania. În raport cu amplasamentul gospodăriilor în aria geografică a aşezării, locuitorii se împart în: Plăieni (cei de pe vechiul plai), Deleni (cei de pe deal) şi Luncani (cei de pe luncă).

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură tradiţională caracteristică zonei montane. Case supraînălţate pe un soclu masiv construit din piatră de râu, cu prispă pe toată lungimea faţadei, accesul efectuându-se pe o scară construită din lespezi de piatră. Prispa este delimitată de un pălimar de lemn racordat la stâlpii care susţin fruntarul casei. Şarpanta acoperişului în patru ape este foarte accentuată. Învelitoarea acestuia a fost realizată, în general, din şiţă de brad. Planul vechilor locuinţe era structurat în: „odaia mare", „celar" şi „tindă". Prispa se continua, în dreptul tindei, cu un foişor de lemn. Casa argeşeană de la Barajul Vidraru este concepută în stilul arhitecturii populare locale.

Port popular este specific zonei montane a judeţului istoric Argeş.

Meştere renumite în arta ţesutului şi a cusutului: Maria Ciulbea – fostă şefă de secţie la Cooperativa meşteşugărească UCECOM Curtea de Argeş, Gheorghiţa Buzoiu, Maria Dobrin, Vasilica Ivaşcu, Maria Gh. Joiţa şi Filofteia Gh. Nicu se specializaseră în confecţionarea: iilor, fotelor, prosoapelor, şervetelor, feţelor de masă, pentru Cooperativa meşteşugărească UCECOM Curtea de Argeş. Un meşter specializat în dulgherie, fierărie şi lăcătuşerie, Ion V. Drăgoi confecţiona, printre altele: obiecte din fier, cuţite şi bricege de diverse dimensiuni.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, creatoarele populare din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru confecţionarea costumelor populare: Ioana Popescu; confecţionarea ţesăturilor de interior: Valentina Popa, Maria Popescu şi Lucreţia Popescu.

În domeniul artei interpretative, s-a remarcat Gheorghe al Badii – un renumit viorist care „întrecea prin măiestrie pe vioriştii din: Curtea de Argeş, Câmpulung-Muscel şi Piteşti".

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, prezintă elemente de particularizare locală dansurile: Arefeanca, De doi ca la Aref, Negustoraşul, Pingeaua, Tărăşelul de la munte, Ungureasca, Ungurica, Vârtelniţa.

Ansamblul folcloric «Muntişor» al Căminului cultural Aref – sub coordonarea artistică a prof. Angela şi Cezar Bădescu – a inclus, în repertoriul său, dansurile populare din zona etnofolclorică Argeş-Muscel: Brâul bătrânesc, Chindia, Hora mare, Hora Nuţii, Lozasca, Mândruliţa, Negustoraşul, Pingeaua, Sârba lui Marcu, Sârba lui 22, Tărăşelul. Ansamblul se remarcă, mai ales, prin grupul de „solzari" şi fluieraşi.

Un renumit grup de colindători prezintă, cu ocazia sărbătorilor de iarnă, colinde arhaice. Ansamblul de copii «Fluieraşul» a valorificat, sub îndrumarea competentă a prof. Angela şi Cezar Bădescu, creaţia populară locală.

Graţian Bădescu este un interpret de muzică populară renumit în zonă.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚**Biserica Aref** «Cuvioasa Paraschiva» [1856-1860], ctitorită de obştea satului •intervenţii: renovată radical [1930]; centuri metalice [1955] •pictură murală: Iancu zugrav [1860]; repictată de Alexandru Mazilescu [1933], „spălată" [1955]. Muzeu parohial cu icoane și obiecte vechi de cult organizat de preotul cărturar Ion Stănciulescu.

✚**Biserica Căpăţâneni** «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil; Înălţarea Domnului» [1883-1894], ctitorită de obştea satului, conform proiectului arhitectului Ion Burulescu •pictură murală: I. P. Leuleanu [1894]; restaurată de Gheorghe Popescu şi Alexandru Mazilescu [1932]; refacerea picturii turlei Pantocrator [1954].

✝**Cruce de piatră**: **Căpăţâneni-Pământeni**: XVII –[▲]– în curtea bisericii.

✝**Monumente eroi**: **Aref** [1916-1918]; (1935) – lângă Biserica Aref ■~ **Aref** [1941-1943]; (1943) – lângă Biserica Aref.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 157 locuitori ai comunei Arefu, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [9], Primul război mondial [91], Al doilea război mondial [57].

Momente de istorie locală

Zona este, potrivit supoziției unor istorici, unul dintre prezumtivele spații ale desfășurării Luptei de la Posada din 9-12 noiembrie 1330, de importanță fundamentală în istoria neamului, întrucât „victoria de la Posada a însemnat independența Țării Românești". Campania inițiată, în lunile septembrie – noiembrie 1330, de către regele Ungariei, Carol Robert d' Anjou, împotriva Țării Românești, determinată de politica de independență promovată de Basarab I, contrară intereselor marilor feudali maghiari și clerului superior catolic, s-a soldat cu cucerirea Banatului de Severin, regele maghiar respingând oferta lui Basarab I de a se retrage, în schimbul oferirii a 7.000 de mărci de argint, reprezentând 1.157,904 kg argint pur; armata maghiară continuă înaintarea, prin Oltenia, spre Cetatea Argeșului. După distrugerea cetății, în retragerea spre Transilvania, oastea invadatoare, prinsă într-un defileu muntos, este distrusă de oastea lui Basarab I, regele Ungariei reușind să se salveze printr-o stratagemă: deghizat în ostaș de rând, spre a nu fi recunoscut de ostașii români. Cărturarul istoric Nicolae Iorga aprecia Bătălia de la Posada ca fiind „o biruință mare și întreagă, rodnică în urmări, fiindcă lupta se dădea în direcția naturală a dezvoltării noastre și pe pământul nostru ocrotitor pentru ai săi".

În cursul operațiunilor de luptă desfășurate în Primul război mondial, în prima jumătate a lunii octombrie 1916, trupele române au ocupat poziții defensive în zona localității, cu misiunea de a se apăra pe aliniamentul „Trei râuri", fiind sprijinite cu un batalion de infanterie și o brigadă de artilerie. Atacurile succesive ale armatelor inamice intensificându-se începând cu data de 10 octombrie, subunitățile comandate de maiorii Mihăescu și Lăzărescu primesc ordin să se replieze pe noi aliniamente, la 15 octombrie, întrucât suferiseră pierderi considerabile în oameni și tehnică de luptă.

❖ MEMENTO:

Casa memorială «George Stephănescu» din Căpăţâneni –[▲]– construită, din cărămidă, în anul 1873, în stilul arhitecturii locale tradiţionale, după planul compozitorului George Stephănescu, prezintă două niveluri, cu un plan dreptunghiular incluzând un corp de dependinţe. Parterul este format din 6 camere, terasă şi sală, iar mansarda dintr-o singură cameră cu acces din terasă. Casa a fost vizitată de personalităţi ale vremii: Ion Luca Caragiale, Vasile Alecsandri, Barbu Ştefănescu-Delavrancea, Bogdan Petriceicu-Hasdeu, Haricleea Darclée, Alexandru Davila, Aristizza Romanescu, Grigore Manolescu, Constantin Nottara, Gheorghe Petraşcu. Muzeu memorial. În jurul Casei memoriale, s-a amenajat un parc dendrologic, speciile dominante fiind: Populus alba, Juglans regia, Picea excelsa, Salix alba, Alnus incana, Prunus domestica.

Monumentul «Energia» –[▲]–, operă de artă monumentală, aparţinând sculptorului Constantin Popovici, emblematică pentru Hidrocentrala de pe Argeş; monumentul realizat din oţel inoxidabil, în anul 1971, este dedicat eroicilor constructori ai Barajului de la Vidraru.

–REZERVAŢII NATURALE

GOLUL ALPIN MOLDOVEANU – CAPRA, cu o suprafață de 5.000 ha; **PEŞTERA** de la **PISCUL NEGRU** [0,50 ha]; **PĂDUREA AREF** (257 ha), declarată rezervație forestieră. Golul alpin, care începe deasupra molidișului, întrerupt de aglomerări de: jnepeni, ienuperi, merișor și afine, este acoperit, în special, cu pășuni, pe versantul sudic al masivului, element determinant pentru practicarea, în condiții optime, a păstoritului montan în cursul verii. Diverse specii florale creează covoare inimaginabile de culoare: campanule (clopoţei pitici), garofiţa de munte, genţiene, nu-mă-uita, omagul, panseaua de munte (trei-fraţi-pătaţi), ruşuliţa, smirdar și altele. Plante ocrotite de lege: floarea de colţ, sângele voinicului, iedera albă, bujorul de munte, de un roșu aprins, care lasă, în bătaia vântului, impresia unor flăcări arzând pe culmi. Pentru acest fascinant spectacol, în ultima sâmbătă a lunii iunie, se organizează o sărbătoare a bujorului.

S-a convenit, prin acordul cu experții italieni de la Parcul național Gran Paradiso, popularea zonei dintre Negoiu și Moldoveanu cu capra ibex – un splendid animal alpin dispărut din Munții Făgăraș, dispariție confirmată prin resturile fosile depistate în acest areal muntos.

MEMENTO:

Barajul de la Vidraru [1966] în formă de arc, înalt de 188 metri, se situa, prin proporţiile sale, în momentul definitivării lucrărilor, pe locul al şaselea în Europa şi pe locul al nouălea în lume. Potrivit calculelor specialiştilor, numai cimentul turnat în structura barajului – circa 135.000 tone – ar forma o garnitură de vagoane de 10 tone, lungă de la Bucureşti la Piteşti, iar cu betonul utilizat (circa 480.000 metri cubi) s-ar fi putut construi o şosea din beton lată de 6 metri şi groasă de 15 cm, care ar fi putut uni hidrocentralele Argeş şi Bicaz. Oglinda lacului de acumulare – cu lungimea de 14 km – se întinde până la Cumpăna, pe circa 800 de hectare, iar drumul de contur măsoară peste 60 de kilometri. Au fost construite 10 baraje de captare a apei din râurile: Topolog, Vâlsan, Cernat, Râul Doamnei. Hidrocentrala are o putere instalată de 220 Mw; producţia anuală însumând 400 miliarde de kilovaţi-oră. Apa acumulată în patru ore şi jumătate mişcă patru turbine timp de o oră.

▬ La Aref, se semnala, în anul 1872, „un izvor de apă de pucioasă în care predomină magnezia carbonică". [D. Frunzescu – *Dicţionar topografic şi statistic al României*].

IN MEMORIAM

✪ **BĂDESCU ELENA** [1911-1996] – învăţătoare, scriitoare; remarcabilă directoare a Căminului cultural Aref. Opera: «Dincolo de amintire», roman [1989], «Noaptea mea de dragoste», roman [1993], «La Ostrov», povestiri [1998].

✪ **BĂDESCU GHEORGHE** [1907-1988] – învăţător la Ciucea, fiind solicitată numirea sa de poetul Octavian Goga; ulterior, la Aref, unde coordonează construirea unui modern local de şcoală [1968]. Autor al studiului «Chestiunea ţărănească» şi al unor articole publicate în presa locală şi centrală.

✪ **PÂRVU POPA** – sculptor, realizatorul unor sfeşnice împărăteşti amplu decorate care se păstrează fragmentar în Muzeul parohial.

✪ **STEPHĂNESCU GEORGE** [1843-1925], compozitor, pedagog. Iniţiatorul spectacolelor de operă în limba română, considerat „părintele operetei şi al operei româneşti". Compune: drama lirică «Petra», operetele: «Mama soacră», «Cometa» şi «Scaiul bărbaţilor», feeria «Sânziana şi Pepelea», «Simfonia în la major» – prima simfonie românească, «Uvertura naţională», două sonate pentru pian şi pentru violoncel şi pian, un octet pentru coarde şi suflători, un cvartet pentru coarde şi unul pentru coarde, flaut şi pian; lieduri.

✪ **STĂNCIULESCU ION** [1908-2004] – preot cărturar; organizator al Muzeului parohial Aref. Opera: «Aref. Graiuri despre „sfînta mînăstire”» [1967], «Din trecutul parohiei Aref, judeţul Argeş» [1978], «Aref. Monografia satului» [2006] – ultima, în colaborare.

✪ **STĂNCIULESCU STANCIU** [1876-1967] – învăţător; organizator şi coordonator al Căminului cultural Aref. Coautor al volumului «Aref. Monografia satului».

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 25.

Stanciu St. Stănciulescu, Ion St. Stănciulescu– *Aref. Monografia satului,* Bucureşti, 2006, 340 pag.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

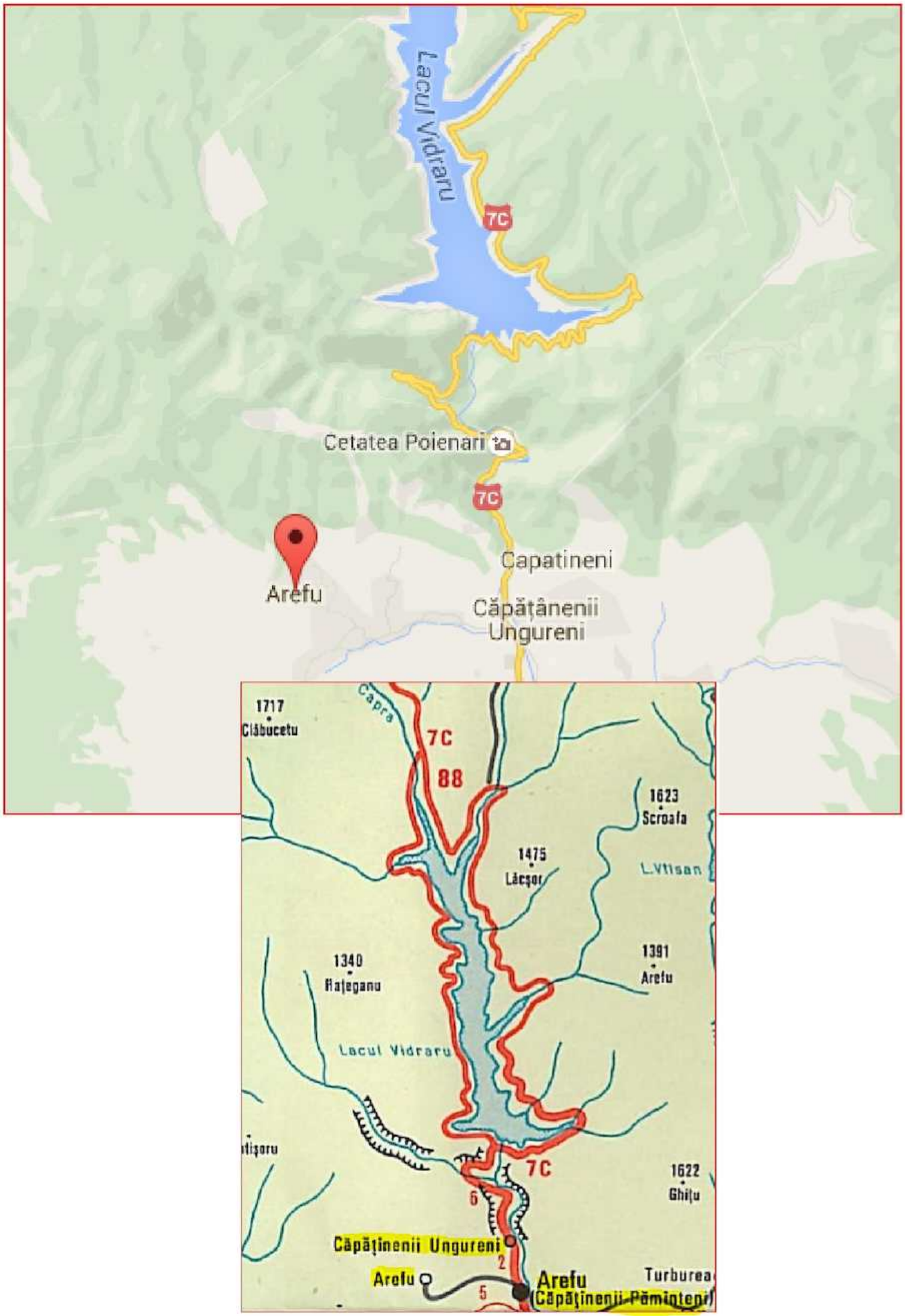
Lacul Vidraru
7C
Cetatea Poienari
7C
Capatineni
Arefu
Căpățânenii
Ungureni
1717
Clăbucetu
Capra
7C
88
1623
Scroafa
1475
Lăcșor
L.Vîlsan
1340
Hațeganu
1391
Arefu
Lacul Vidraru
7C
1622
Ghițu
6
Căpățînenii Ungureni
2
Arefu
5
Arefu
(Căpățînenii Pămînteni)
Turburea

PRIMĂRIA COMUNEI AREFU.

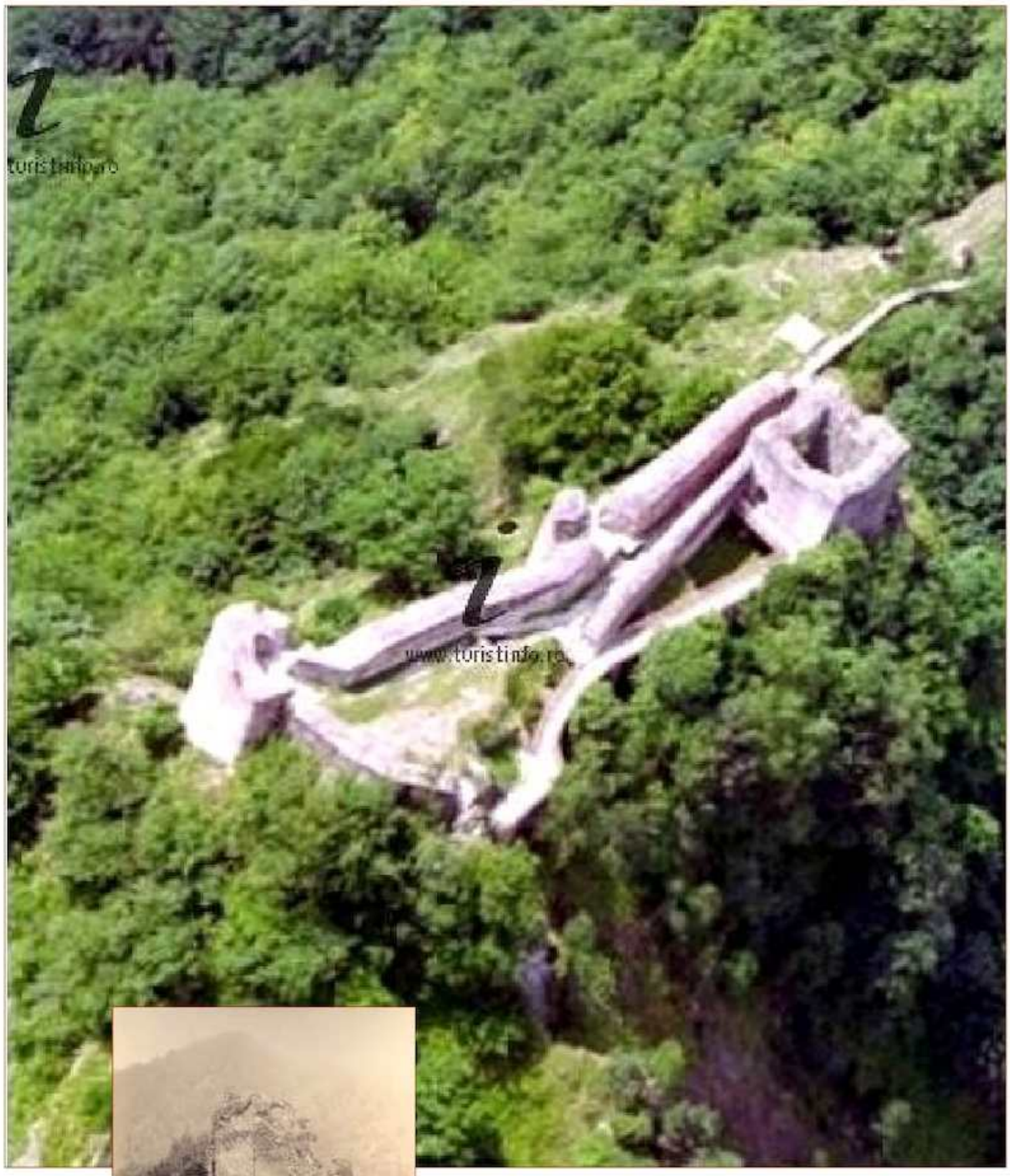

RUINELE CETĂŢII LUI VLAD ŢEPEŞ,
zidită în munţii Argeşului, în sus de Poenari,

CETATEA POENARI.

CETATEA POENARI.

BARAJUL VIDRARU.

LACUL VIDRARU.

STATUIA ELECTRICITĂŢII.

TRANSFĂGĂRĂŞANUL.
JUDEŢUL SIBIU

ŞCOALA GIMNAZIALĂ
«GEORGE STEPHĂNESCU» CĂPĂŢÂNENI.

CASA MEMORIALA
GEORGE STEPHĂNESCU.

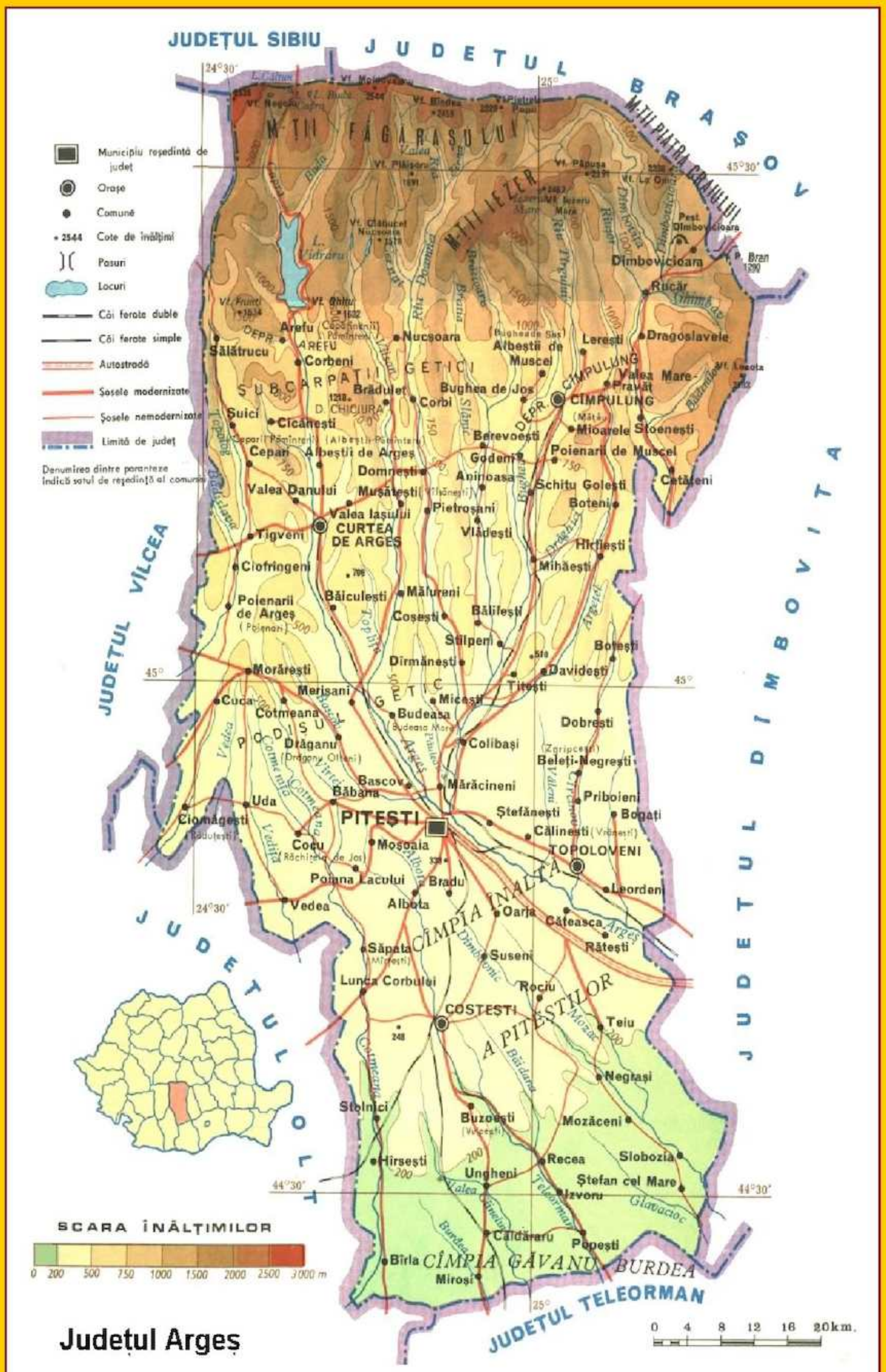

Județul Argeș